

Rudar



Gradsko vijeće mladih Srednje škole Mate Blažine Labin
Šk.god. 2017./2018.

Gradska knjižnica Labin,
19. travnja 2018.

Povijest rudarenja na Labinštini

- Istarski ugljenokopi Raša, rudarska tvrtka, nakon Drugog svjetskog rata obuhvaćala je niz rudnika u Labinu, Ripendi, Koromačnu, Vinežu, Raši i Tupljaku
- prva rudarska proizvodnja započela je u Krapnu 14. kolovoza 1785. god.



Povijest rudarenja na Labinštini

- četrdesetak rudara godišnje proizvodilo je 560 tona ugljena (dopremao se do Rijeke za potrebe tamnošnje rafinerije šećera)
- stalna proizvodnja na Labinštini započela je 1830-ih godina u tri rudnika u Krapnu



Povijest rudarenja na Labinštini

- 1879. god. rudarsko društvo Wolfsea-Traunthal otvorilo je okno na Vinežu
- 1881. god. Trifailer Kohlenwerks-Gesellschaft otkupilo je rudnike u Krapnu i okno na Vinežu te spojilo sve rudnike Labinštine u jednu proizvodno-tehnološku cjelinu
- rudnici su modernizirani, lokomotive su zamijenile konjsku vuču, uveden je komprimirani zrak za pokretanje mehanizacije



Povijest rudarenja na Labinštini

- uređeno je pristanište Štalije, a potom i Bršica radi transporta, otvoren je rudnik Štrmac
- izgrađeni su stanovi za rudare te rudarska bolnica
- o rudarima vodi brigu njihova Bratovština
- broj rudara premašio je tisuću, a godišnja proizvodnja bila je između 90 i 130 tisuća tona ugljena
- 1930-ih rudnici slove kao najmoderniji u Europi



Povijest rudarenja na Labinštini

- zapošljavaju više od 10 tisuća radnika, a rekordna proizvodnja dosegnuta je 1942. s 1158000 tona ugljena
- tijekom 1936. i 1937. godinu izgrađeno je novo naselje po zamislima arhitekta Gustava Pultizera Finalija - gradić Raša s oko 4 tisuće žitelja
- 28. veljače 1940. god. od eksplozije metana poginula su 372 rudara
- nakon završetka Drugog svjetskog rata Istarski ugljenokopi Raša veoma su važni za obnovu i izgradnju tadašnje države
- 1948. god. nova je nesreća pogodila ugljenokop i poginula su 84 rudara



Povijest rudarenja na Labinštini

- 1960-ih od posljedice rudarenja i gorskih udara opasno se urušava starogradska jezgra Labina
- zbog nedostataka sredstava, krive procjene rezervi ugljena te zbog sve većoj brige i kontrole zaštite okoliša dolazi do zatvaranja jame Raša, Labin, Ripenda i Pićan
- zbog proizvodnih poteškoća od 1990. do 1992. godine se Istarski ugljenokopi Tupljak nalaze u stečaju i ovise o Hrvatskoj elektroprivredi
- u svibnju 1999. god. prestala je proizvodnja u Tupljaku
- 29. studenog 1999. jama je zatvorena, čime je ujedno zatvoren i posljednji ugljenokop u Hrvatskoj

Rudarska ostavština Labinštine

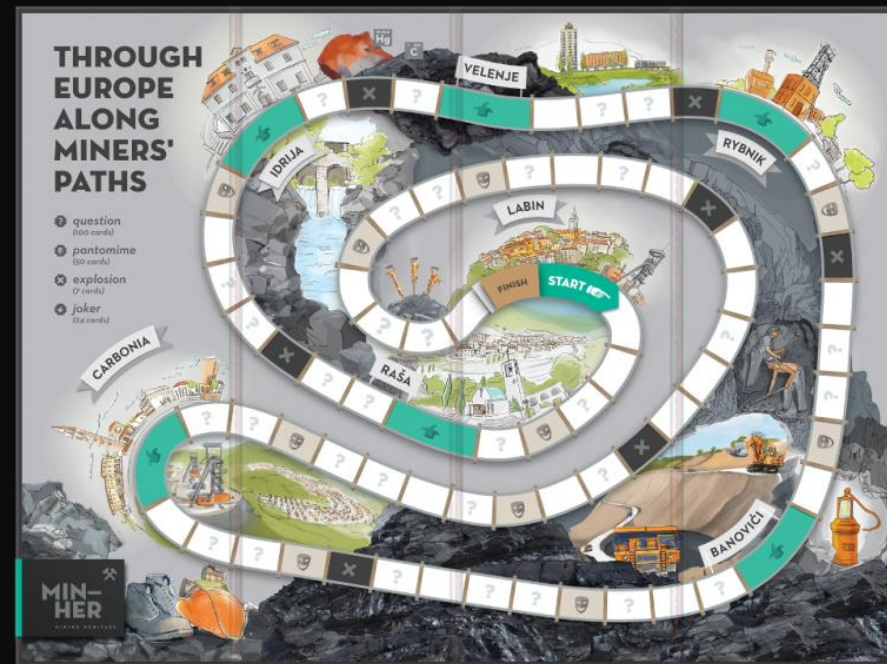
Projekt Minher „Rudarsko nasljeđe - generator gospodarskog, turističkog i kulturnog razvoja“

- provodio se od srpnja 2013. do rujna 2014. godine
- zamišljen je kao mreža gradova sa zajedničkom poveznicom - rudarskim nasljeđem, a financiran je iz programa Europa za građane
- cilj projekta: jedinstveni koncept gospodarsko-turističko-kulturnog proizvoda čija je svrha promocija kulturno turističkih znamenitosti te pokretanje novih gospodarskih djelatnosti na lokacijama koje su izvornom namjenom povezane s rudnikom
- provedene aktivnosti u 5 različitih država (Poljska, Italija, Slovenija, Hrvatska i Bosna i Hercegovina) sa 7 projektnih partnera (Rybnik, Carbonia, Idrija, Velenje, Banovići, Labin i Raša)



Projekt Minher „Rudarsko nasljeđe - generator gospodarskog, turističkog i kulturnog razvoja“

- *Kroz Europu putovima rudara-* društvena igra za mlade u kojoj se igrač uživlja u ulogu rudara koji šetnjom kroz rudnik, kroz mitove i legende, uči o starom zanatu – rudarenju
- kroz igru su obuhvaćene lokacije svih sedam gradova, a naglasak je na učenju o svakoj istaknutoj lokaciji
- figurice za igru rudarski su vagoneti u raznim bojama



Rudarska ostavština Labinštine

Projekt prenamjene rudarske baštine KOVA

- rudarstvo je kao najznačajnija gospodarska grana u povijesti Labinštine odigralo ključnu ulogu u sveukupnom razvoju i definiciji identiteta Grada
- prenamjena rudarske baštine u kulturno – turističko - gospodarske namjene prilika je Grada Labina da iskoristi ovu vrijednu baštinu za daljnji gospodarski razvoj grada

Projekt prenamjene rudarske baštine KOVA

Područje koje obuhvaća projekt

- prenamjenu rudarskih kupatila u višenamjensku dvoranu, galerije, dječje igraonice, ugostiteljske sadržaje
- sanaciju izvoznog tornja s ugradnjom novog lifta za spuštanje u dvoranu na koti - 60
- uređenje podzemnih hodnika Labin, Raša i Rabac

Projekt prenamjene rudarske baštine KOVA

U sklopu cijelog projekta razvijaju se:

- razni kulturni, znanstveni, obrazovni i turistički sadržaji
- proizvodi za turističke posjetitelje, ali isto tako i za građane Labinštine



//STARI
RUDNICI
//NOVI
PROLAZI

GRADSKA KNJIŽNICA LABIN

- gradska knjižnica integrirana je u autentični ambijent rudarskoga nasljeđa i dio je zaštićenog kompleksa industrijske kulturne baštine zvane Pjagal
- od 15. listopada 2013. godine knjižnica djeluje u novim prostorima nekadašnje uprave rudnika Labin



Osvjetljavanje dva najveća simbola rudarstva na Labinštini na dan obljetnice Labinske republike

- Spomenik rudaru borcu je, bez dvojbe, najveći javni spomenik na Labinštini, kako dimenzijama, tako i značenjem
- osvjetljeno je nekadašnje rudarsko dizalo, takozvani Šoht



Raša - grad spomenik

- rudarski grad projektiran je na novim, najmodernijim premisama urbanizma i arhitekture
- arhitekt Gustavo Pulitzer Finali
- ušteda vremena rudarima



Raša - grad spomenik

- omogućavanje usluga nužnih za težački život kakav su rudari vodili, od liječničke skrbi do organiziranja slobodnog vremena - svakako se najveća pozornost pridala projektiranju



Crkva sv. Barbare u obliku vagona

Labinska republika

2. ožujak 1921. – 8. travanj 1921.

ZAŠTO?

Labinska republika je osnovana 2. ožujka 1921. godine kad se na Vinežu (na Krvovoj placi) okupilo otprilike 6 rudara u znak prosvjeda protiv fašističke vlasti. Naime, fašističke su vlasti zlostavljali sindikalnog vođu rudara - Giovannija Pipana.



Krvova placa



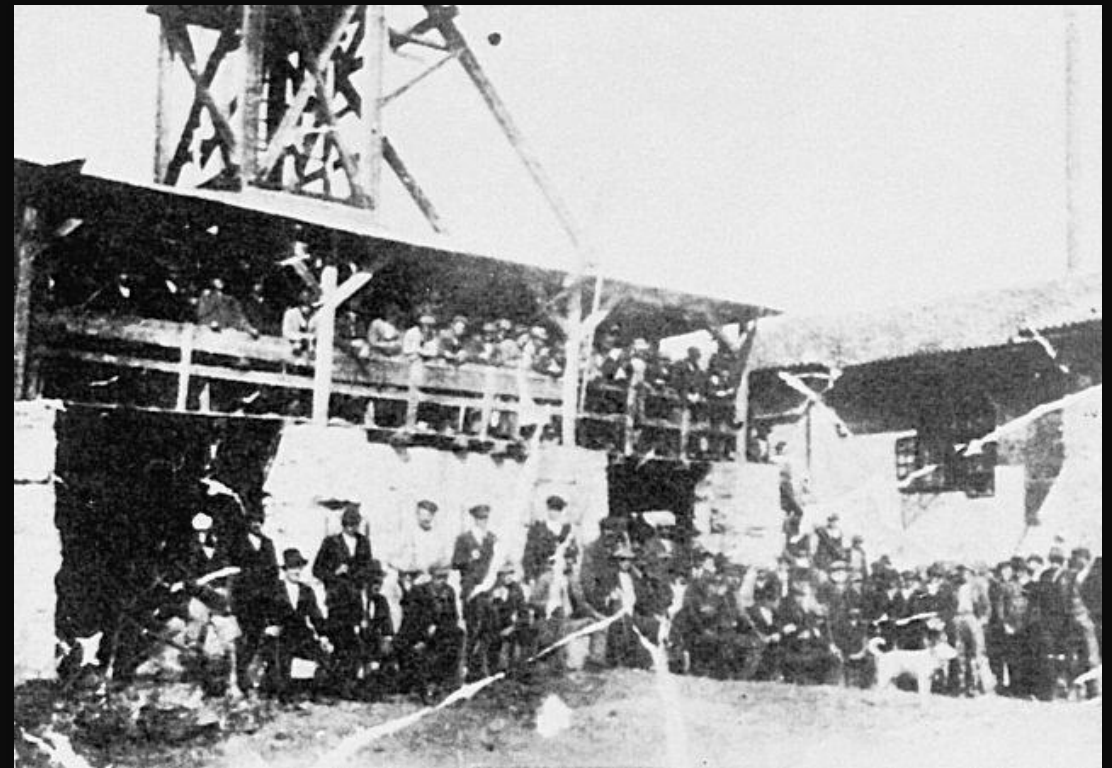
Giovanni (Ivan)
Pipan

KAKO?

- rudari su zauzeli rudnike i rudarska postrojenja te minirali prilaze oknima u Krapnu, Vinežu, Štrmcu i serpaciju Štalije s odlagalištima ugljena
- osnivaju se naoružane postrojbe - crvene straže kojom je zapovijedao Francesco da Gioz
- politička i socijalna pitanja rješavao je rudarski komitet na čelu s Pipanom
- potporu komitetu je dao i plemić- „crveni barun” (Giovanni Tonetti)
- upravi rudnika postavljeni su zahtjevi (povećanje nadnice i dr.), a budući da su se pregovori odužili, rudari su odlučili sami nastaviti proizvodnju
- 21. ožujka sišli su u jame, a za rukovoditelja su postavili Dagoberta Marchiga.

KRAJ

- uprava (iliti fašisti) „pregovarali” su sve dok 8. travnja nisu s kopna i mora poduzeli energične mjere
- vojne i redarstvene snage uspjele su u svojoj namjeri te natjerali rudare da se povuku kraj Štrmca gdje je nastupio oružan otpor
- zbog neiskustva i nenaoružanosti rudari su brzo morali odustati



KRAJ

- Pipan je naredio kraj paljbe te svu krivicu „prebacio” na sebe
- 40-ak rudara uhićeno je, a dvojica su stradala (Maksimilian Ortner i Adalbert Sykora)
- uhićeni rudari bili su smješteni u zatvore u Puli i Rovinju
- optužnica je tetirala 52 rudara za okupaciju rudnika, uspostavu sovjetskog režima, suprotstavljanje vlastima i drugo
- odvjetnici Edmundo Puecher, Guido Zennaro i Egidio Cerlenizza uspješno su obranili optuženike te je porota donijela oslobađajuću presudu.

OSTAVŠTVINA

- pobuna rudara je na ove prostore donijela jedinstvo, poboljšanje radnih te životnih uvjete





Giovanni Pippan

16.XII.1894. Trst, Italija - 29.VIII.1933. Chicago, SAD

Sindikalni i
radnički vođa

Labinski velikan



KOVA JE NASA!

- kao mladić pristupio je socijalističkom pokretu
- u listopadu 1920. tršćanski ga ogranak šalje u Labin sa zadatkom da učvrsti sindikalnu organizaciju i socijalistički pokret
- nakon samo 5 mjeseci postaje vođa, diže revoluciju
- postaje vođa Savjeta rudara i sindikalni vođa radničko-ekonomske i političke pobune
- 2.3.1921. predvodio je najveći štrajk rudara kao sindikalni vođa





- pri povratku iz Trsta, u Pazinu, napali su ga fašisti i to je bio okidač pobune
- štrajk – pobuna – republika (protiv nadirućeg fašizma, nepravde, izrabljivanja i potplaćenosti)
- 8. travnja 1921. “srušena” je Labinska republika
- Pipan je bio uhićen, zatvoren u Puli i Rovinju i iste godine oslobođen



"Život je borba!"

- Labin → Torino → SAD
- U Chicagu, New Jerseyju i South Illinoisu pokreće i upravlja štrajkovima radnika, bori se za povećanja plaća...

29.8.1933. u 8 sati izašao je iz svoga stana broj 1218, Avenija 51, Cicero. Krenuo je prema tramvajskoj stanici do sjedišta Talijanskog udruženja pekara. Zaustavila su ga dva plaćenika i pet revolverskih hitaca.



Kako poboljšati promidžbu grada Labina kao grada rudara?

- osvjetliti Šoht i Spomenik rudaru borcu tijekom cijele godine
- uređenje parka gdje se nalazi Spomenik rudaru borcu, više klupica, postavljanje informativnih ploča
- ponuda za turiste - tura "Putevima rudara" (od Labina do Raše)
- na ulazu u grad postaviti tabelu koja naglašava važnost rudarenja za Labin (npr. Dobro došli u grad rudara! Sretno! na hrvatskom i engleskom)

Kako poboljšati promidžbu grada Labina kao grada rudara?

- izrada i prodaja raznih suvenira kojim bi se obilježila naša bogata rudarska povijest
- njegovanje tradicije i važnosti očuvanja kulturne baštine – organizirati projektni dan u labinskim vrtićima i školama (dan bez nastave ili barem dijela nastave) na temu rudara, rudarenja i kulture ostavštine; dan kada će se izrađivati likovni radovi, literarni tekstovi, videozapisi i prezentacije, prikupljati zanimljive priče, audio ili videozapisi o rudarima
 - ➡ □ 2.3. organizirati gradsku manifestaciju, zajedničku izložbu i prezentaciju odabranih radova ➡ □ predstaviti odabrane radove na službenoj i Facebook stranici Labin zdravog grada

Za stanovnike Labina, grada koji je nastao na i zahvaljujući rudarenju, svaki događaj o rudarima budi emocije, tako je bilo i pri osvjetljavanju dva labinska rudarska diva, jer rudari su bili upravo to, divovi vrijedni divljenja. (A. Šćulac)

Videouradak

Sudjelovali:

Učenici SŠ Mate Blažine Labin

- Noa Bertović
- Raffaella Dagostin
- Dalen Grdić
- Anđelika Licul
- Elena Miletoć
- Aleksandar Parenta
- Eman Pozderović
- Rea Žigant

Glazbena podloga: Kovari – Adriano Šćulac

Montaža: Teo Rocco

Gradsko vijeće mladih SŠ Mate Blažine Labin

Noa Bertović

Petar Dundara

Mihaela Kožljan

Elena Miletić

Massima Milevoj

Aleksandar Parenta

Anai Pučić

Roko Pastorčić

Rea Žigant

Hvala na
pažnji!!!!

Voditeljice: Ana Paliska, prof.
Laura Kokot, prof.